

Temanotat

Nigeria: Kvinner som arbeider i prostitusjon i Europa

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Female Nigerian migrants have been working in prostitution in Europe since the late 1980s, and in Norway since 2004. Their migration from Nigeria follows the same patterns as other West African migrants going to continental Europe, with most going overland to North Africa and then by boat clandestinely to southern Europe. After arriving in Europe, they work in prostitution to pay the debt to the madams who sponsored their migration from Nigeria. They move within and between countries that are parties of the Schengen agreement, and are in a vulnerable position as irregular migrants in an at times violent environment in Europe. Madams use different means to ensure that the women repay their debt, including threats, violence and manipulation, directed both towards the women and their families in Nigeria. Relations with European state authorities and NGOs are often characterised by a lack of trust from the Nigerian women. When the debt is repaid, some women find other kinds of work, some continue to work in prostitution with no madam and some advance into the position of madam.

SAMMENDRAG

Kvinnelige nigerianske migranter har arbeidet i prostitusjon i Europa siden seint på 1980-tallet, og i Norge siden 2004. Migrasjonen deres fra Nigeria følger samme ruter som andre vestafrikanske migranter som tar seg til fastlands-Europa. De fleste reiser over land til Nord-Afrika og siden irregulært med båt til det sørlige Europa. Etter at de er framme, jobber de i prostitusjon for å betale gjelda til madammene som finansierte migrasjonen fra Nigeria. De flytter seg internt i og mellom landene i Schengen-samarbeidet, og er i en sårbar situasjon som migranter uten oppholdstillatelse i Europa, i et tidvis voldelig miljø. Madammer bruker forskjellige virkemidler for å sikre at kvinnene betaler gjelda si, inkludert trusler, voldsbruk og manipulasjon, rettet både mot kvinnene og familiene deres i Nigeria. Forholdet til europeiske statlige myndigheter og ikke-statlige organisasjoner er ofte preget av manglende tillit fra de nigerianske kvinnene. Når gjelda er nedbetalt, finner noen kvinner annet arbeid, noen fortsetter å jobbe i prostitusjon uten madam og noen avanserer inn i rollen som madam.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Kildemateriale	6
2. Transport fra Nigeria til Europa	6
2.1 Hovedmigrasjonsruter fra Nigeria til Europa	7
2.1.1 Den vestlige ruta: via Marokko/Vest-Sahara til Spania	7
2.1.2 Den sentrale ruta: via Libya til Italia og Malta	7
2.1.3 Den østlige ruta: via Tyrkia til Hellas	9
2.1.4 Reise med fly Vest-Afrika–Europa	9
2.2 Aktører	9
2.3 Kostnader	10
2.4 Tidsbruk	10
2.5 Dokumenter og identitet brukt under reisen til Europa	10
2.5.1 Reise gjennom Sahara og med båt til Europa	10
2.5.2 Flyreise direkte til Europa, eller via Tyrkia	11
3. Forhold i prostitusjon i Europa	12
3.1 Forflytning mellom og innenfor europeiske land	12
3.2 Forflytning mellom ulike bakpersoner	12
3.3 Sårbarhet som migranter uten regulert opphold	12
3.4 Press, trusler og voldsbruk fra bakpersoner	13
3.4.1 Press, trusler og voldsbruk mot kvinnene i Europa	13
3.4.2 Press, trusler og voldsbruk mot kvinnenes familier i Nigeria	14
3.4.3 Trusler om at brudd på migrasjonsavtalen får overnaturlige konsekvenser	14
3.4.4 Bruk av illegitim magi med hensikt å kontrollere	15
3.5 Andre kontrolltiltak fra bakpersoner	15
3.6 Forholdet mellom kvinnene og bakpersonene over tid	15
3.6.1 Nedbetaling av gjeld	16
3.7 Endringer i gjeldsbyrden	16
3.7.1 Diktat av nye avtalebetingelser etter ankomst til Europa	16
3.7.2 Gjeldsøkning som straff	16
3.7.3 Reforhandling av gjelda initiert av migrantene	16
3.8 Hva skjer med restgjelda hvis kvinner bryter med bakpersonene?	17
3.9 Kontakt med familie og venner i Nigeria	17
3.9.1 Kontakt over sosiale medier	17
3.9.2 Pengeoverføringer	18
4. Forhold til myndigheter og hjelpetiltak i europeiske land	18
4.1 Tillit og mistillit	18

4.2	Skiftende historier/narrativer	19
4.2.1	<i>Alder</i>	19
4.2.2	<i>Navn</i>	19
4.2.3	<i>Tilgang til nigerianske identitetsdokumenter</i>	20
4.2.4	<i>Kjennskap til bakpersonenes identitet</i>	20
4.3	Glidende roller	21
4.4	Forholdet til europeiske lands myndigheter	21
4.4.1	<i>Dokumenter som hindrer utsendelse</i>	22
4.4.2	<i>Søknader om oppholdstillatelse</i>	22
4.4.2.1	Søknader om asyl	22
4.4.2.2	Oppholdstillatelser knyttet til status som offer for menneskehandel	23
4.4.2.3	Andre typer oppholdstillatelser	23
4.4.3	<i>Politi</i>	23
4.4.3.1	Anmeldelse av kriminalitet rettet mot kvinnene selv	23
4.4.3.2	Samarbeid med politi i etterforskning av menneskehandelssaker	24
4.5	Forhold til statlige og ikke-statlige hjelpetiltak i Europa	24
5.	Når gjelda er nedbetalt	25
6.	Referanser	26

1. INNLEDNING

Dette er det andre av Landinfos tre notater om nigerianske kvinner i prostitusjon i Europa. Det første tok for seg bakgrunnsforhold i Nigeria og hvordan organiseringen av migrasjon med formål salg av seksuelle tjenester i Europa foregår (Landinfo 2017a), mens det tredje omhandler situasjonen etter retur til Nigeria (Landinfo 2017b). Dette notatet handler om praktiske omstendigheter ved reisen fra Nigeria til Europa, og om situasjonen kvinnene er i når de arbeider i prostitusjon i europeiske land. Det er ikke vår hensikt å gi en utfyllende beskrivelse av dette feltet generelt, men å omtale de av disse forholdene som er sentrale for aktører på utlendingsfeltet.

1.1 KILDEmateriale

Som vi påpekte i første notat, er temaet migrantkvinner i prostitusjon kontroversielt. Det er skrevet mye om nettopp situasjonen kvinnene er i her i Europa, men en del av dette materialet er preget av aktivisme heller enn grundig beskrivelse av forholdene. Som sosiologen Sheldon Zhang har påpekt (2009, s. 185), er selv forskningslitteratur om dette feltet preget av informasjon som ikke kommer direkte fra migrantene som jobber i prostitusjon, men fra politifolk, aktivister, folk som jobber i ulike hjelpetiltak og representanter for ulike sosiale grupper (*community representatives*) som kommer i kontakt med disse migrantene. Det kan være uklart hva slags kompetanse disse kildene har, og hva de bygger utsagnene sine på. Guri Tyldum ved Fafo peker på at der hvor kildene er migranter, er det ofte personer som mottar hjelp fra ulike tiltak. Disse tiltakene kan ha forskjellige silingsmekanismer som begrenser adgangen, og dermed innebærer et skjevt utvalg. Også det å tilhøre dem som oppsøker hjelpetiltak, kan bety skjevhet sammenlignet med dem som ikke gjør det (2010, s. 5–6).

Vi har forsøkt å unngå kildemateriale som er lite faglig solid. (En del av kildematerialet som er mye sitert i andre skriftlige arbeider om forhold knyttet til nigerianske kvinner i prostitusjon i Europa, blir derfor ikke referert her.) Der de finnes, bruker vi arbeider gjort av samfunnsforskere som har hatt kontakt direkte med nigerianske kvinner som arbeider eller har arbeidet i prostitusjon i Europa, helst gjennom feltarbeid over tid, og hvor metodologidiskusjonen vitner om et gjennomtenkt forhold til begrensninger ved kildematerialet og informantenes ståsted. Der hvor det er eneste kilde, eller det er relevant på annen måte, refererer vi kildemateriale hvor politi, hjelpetiltak og lignende er hovedkilder. Er det stort overlapp mellom kildene, refererer vi ikke alle. Referanser til tallmateriale bør ikke ses som mer enn indikasjoner på tendenser, siden utvalgene som er studert, ofte er små, og det er tilnærmet umulig å finne ut om de er statistisk representative.

2. TRANSPORT FRA NIGERIA TIL EUROPA

Når avtalen mellom migranter og bakpersoner er inngått, venter reisen til Europa. Det kan imidlertid ta lang tid fra avtalen er inngått, til migranten faktisk forlater Nigeria. Dette skyldes planlegging av reisen, identitets- og reisedokumenter og eventuelle visum som skal skaffes (enten de er ekte, manipulerte eller forfalskede) og avtaler bakpersonene skal gjøre med smuglere. Blant sosialantropologen Sine

Plambechs informanter var det kvinner som opplevde at det tok flere år før de reiste etter at avtalen var gjort (2014a, s. 146, 150). Årsakene til dette er ikke bare knyttet til logistikk rundt reisen – en annen grunn kan være at bakpersonene ikke har kapasitet til flere enn de allerede følger opp i Europa, og vil vente til det endrer seg (ved at en kvinne for eksempel avslutter gjelda, eller blir tvangsreturnert).

Hvilken logistikk som skal på plass, avhenger av hvilken migrasjonsrute kvinnene skal ta. Alle irregulære migranter fra Nigeria som tar seg til Europa, bruker gjennomgående de samme rutene og smuglernetverkene, uavhengig av om de har satt seg i gjeld til menneskehandlere eller om de finansierer reisen på andre måter. Bakpersonene benytter seg dermed av den samme infrastrukturen som andre migranter som skal komme seg fra Vest-Afrika til et europeisk Schengen-land.

Hvilke ruter og måter å migrere på som har fungert (fra migrantenes synspunkt), har variert gjennom de snart 30 årene kvinner har migrert fra Nigeria til Europa for å arbeide i prostitusjon. Vi går her gjennom de viktigste.¹

2.1 HOVEDMIGRASJONSROUTER FRA NIGERIA TIL EUROPA

2.1.1 Den vestlige ruta: via Marokko/Vest-Sahara til Spania

Den vestlige ruta har Gao i Mali som nav. Derfra følger den tradisjonelle handelsruter videre gjennom Sahara via enten Mauritania eller Algerie til Vest-Sahara og Marokko. Derfra går reisen i båt til Kanariøyene eller det spanske fastlandet, eller ved at migrantene tar seg inn i en av de to spanske besittelsene Ceuta eller Melilla som ligger som enklaver på kysten av Marokko.

Denne migrantruta var særlig viktig på slutten av 1990-tallet med en topp i 2006 (med knapt 40 000 ankomster til Spania til sammen). Lenge nektet Marokko å ta tilbake ikke-marokkanere som tok seg ulovlig over til Spania, men endret praksis i 2004. Videre inngikk Spania returavtaler og andre samarbeidsordninger med en rekke vestafrikanske land i 2007–2009, noe som gjorde det enklere for spanske myndigheter å returnere migranter som kom til Spania irregulært. Dette førte til at denne ruta per i dag har liten betydning, særlig for migrantene som kommer seg til Spania i båt (Triandafyllidou & Maroukis 2012, s. 35–38). Samtidig er det fremdeles noen som forsøker å ta seg fra Marokko inn i Ceuta og Melilla (BBC 2016; BBC 2017).

Ankomsttallene til Spania har i flere år vært så lave at UNHCRs nettsted om irregulær migrasjon sjøveien til Europa, ikke har noen egen seksjon for den vestlige ruta (UNHCR u.å.). I perioden 1. januar–31. oktober 2016 kom 11 109 personer til Spania uten dokumenter, 4553 over land til Ceuta og Melilla, og 6556 over vann, til Kanariøyene eller fastlandet (UNHCR 2016).

2.1.2 Den sentrale ruta: via Libya til Italia og Malta

Den sentrale ruta har Agadez i Niger som nav. Også den følger tradisjonelle handelsruter gjennom Sahara inn i Libya sørfra, og med båt videre fra Libyas

---

¹ For systematiske gjennomganger av ruter for migrantsmugling til Europa, se Tinti & Reitano 2016 og Triandafyllidou & Maroukis 2012.

vestlige kystlinje over til Italia² (eller Malta³). Mens den vestlige ruta stort sett bare har blitt brukt av vestafrikanere, blir den sentrale ruta brukt av afrikanere fra hele kontinentet, og har i perioder dessuten også blitt brukt av migranter fra Midtøsten og Asia.⁴

Denne ruta fikk særlig oppmerksomhet i og med den massive økningen i antallet ankomster til Italia fra 2013 til 2014, fra 42 925 til 170 100 (IOM 2015; UNHCR 2017), men den har vært viktig helt siden 1990-tallet.⁵

Før 2011 brukte Libyas daværende statsleder Qadhafi denne migrasjonen som pressmiddel mot EU og Italia, og hindret den i perioder etter at det var inngått avtaler, men åpnet så opp igjen for smuglingen når det var opportunt (El Kamouni-Janssen 2017, s. 6–7, 21). I 2011 førte konflikten mellom Qadhafis regime og ulike opprørsgrupper til at forholdene ble så farlige at mange migranter enten tok seg til Tunisia eller tilbake til opprinnelseslandene. Etter Qadhafis fall i september 2011, ble imidlertid forholdene i landet veldig lempelige for smuglingen: Samtidig med at sentralmakten ble borte, og militsgrupper og smuglere fikk handlingsrom til å operere omtrent som de ønsker, gikk også konfliktnivået kraftig ned i de områdene migrantene ferdes gjennom fra Libyas sørlige grense til kystområdene mellom Tripoli og grensen mot Tunisia.⁶

Andelen vestafrikanere, særlig nigerianere, har økt vesentlig siden 2013. Dette skjedde som følge av kapasitetsøkning og større effektivitet hos smuglernetverkene basert i Libya, og mer aktiv direkte markedsføring av tjenestene deres overfor vestafrikanere. Effektiviseringen har også ført til at reisen fra Agadez gjennom Sahara går mye fortere enn før 2013, da den kunne ta måneder⁷ (Reitano & Tinti 2015, s. 13).

I 2015 var Nigeria det nest største avsenderlandet av irregulære migranter som ankom Italia med båt, mens det i 2016 var det største. I 2015 ble det registrert 22 237 nigerianere, det vil si 14,5 % av de 153 842 som ankom det året. I 2016 kom det 37 551 fra Nigeria, eller 20,7 % av totalt 181 436 ankomster (UNHCR 2017). 11 009 av nigerianerne som ble registrert ankommet på Sicilia gjennom 2016, var kvinner,

---

² Båtene har særlig tatt seg til den italienske øya Lampedusa, som ligger rundt 200 km nord for Libya, omtrent halvveis mellom Libya og sørkysten av Sicilia.

³ Ankomstene med båt til Malta er svært lave sammenlignet med Italia, og har aldri oversteget 2775 på ett år (UNHCR 2015). Antallet i 2015 var drøyt 100 (Agius 2015). Selv om Malta er med i Schengen, er det vanskelig å komme seg videre derfra med ferge eller fly uten dokumenter, mens det inntil høsten 2015 var svært enkelt å reise videre til andre Schengen-land fra Italia.

⁴ Migranter fra Afrikas horn og Øst-Afrika reiser inn i Libya via Sudan, altså ikke via Agadez i Niger (som ville vært en stor omvei). Migranter fra Midtøsten og Asia har i perioder reist til Libya med fly, og syrere via Egypt.

⁵ Ankomstene til Italia med båt varierte mellom 4406 og 62 692 i årene 1997–2012 (ISMU 2015). En del av dem som ankommer Italia, setter ut fra kysten av andre middelhavsland, særlig Tunisia og Egypt, men de fleste reiser fra Libya.

⁶ Forholdene for migrantene er problematiske, som Amnesty International beskrev i en rapport fra 2015, men dette har i liten grad ført til at migranter velger andre reiseruter. Det økte konfliktnivået i Libya siden 2014 har først og fremst omfattet andre deler av Libya enn dem flertallet av migranter reiser gjennom.

⁷ Den italienske journalisten Fabrizio Gatti og den fransk-beninske journalisten Serge Daniel har begge gjennomført reiser gjennom Sahara under dekke av selv å være migranter, og utgitt gode bøker om hvordan disse reisene artet seg før 2013 (Gatti 2012; Daniel 2008). En av Plambechs informanter har skildret sin reise fra Nigeria til Libya og tilbake i dokumentarfilmen *Becky's journey* (Plambech 2014b).

mens tallet for 2015 var rundt 5600. IOM hevder at rundt 80 % av kvinnene som ankom i 2016, må regnes som ofre for menneskehandel (Kelly 2017).

2.1.3 Den østlige ruta: via Tyrkia til Hellas

Den østlige ruta går via Tyrkia, og er mest brukt av migranter fra Midtøsten og Asia, som enten kommer landeveien via naboland sør og øst for Tyrkia, eller med fly til Istanbul. Denne ruta fikk voldsom oppmerksomhet internasjonalt da antallet migranter som kom seg irregulært inn i Hellas, mer enn tjuendoblet seg fra 41 038 i 2014 til 851 319 i 2015 (UNHCR u.å.). Imidlertid har denne ruta vært brukt av en stor andel av irregulære migranter til Europa siden 1990-tallet. Fram til 2006 kom et flertall av migrantene til Hellas over landegrensen fra Tyrkia, mens ankomster med båt har dominert siden 2006 (Triandafyllidou & Maroukis 2012, s. 66–75).

Den østlige ruta har aldri vært like viktig for vestafrikanere som den vestlige eller den sentrale, siden den for de fleste innebærer en betydelig omvei. Likevel har vestafrikanere brukt den i mange år (Nome 2005, s. 125–131).

Kombinasjonen av Turkish Airlines' utstrakte nett av direkteruter til afrikanske storbyer og en relativt lempelig tyrkisk visumpraksis overfor vestafrikanere sammenlignet med Schengen-landenes praksis, gjør at Istanbul har blitt et nav også for noe vestafrikansk migrasjon til Europa – enten reisen videre går med fly eller irregulært.

Både i 2015 og 2016 var antallet nigerianere som brukte den østlige ruta så lavt at tallet ikke skiller ut av kategorien «andre» i UNHCRs statistikker på irregulær migrasjon til Hellas (UNHCR u.å.).

2.1.4 Reise med fly Vest-Afrika–Europa

Flytransport fra Vest-Afrika til Europa har åpenbare fordeler framfor rutene over land og hav – det går mye raskere, og er dessuten tryggere. Utfordringen er at flyreise fordrer at migrantene har reisedokumenter og innreisevisum til et Schengen-land. Visumpraksisen overfor vestafrikanere med nettopp den bakgrunnen disse migrantene har, er streng, og det er kostbart å skaffe visum på ureglementert vis eller forfalskede/manipulerte visum som er gode nok til at migrantene ikke blir stoppet underveis og nektet innreise.⁸

Det kan virke som om det var vanligere å reise med fly til Schengen-land før 2005 enn det har vært i årene etter (Baye 2012, s. 19). Dette kan skyldes forsterket grense- og dokumentkontroll på flyplasser, økt fokus på forsøk på smugling av ofre for menneskehandel og større vansker med å skaffe manipulerte reisedokumenter og visum.⁹

2.2 AKTØRER

Menneskesmuglere er eksterne, spesialiserte aktører som leverer tjenester bakpersonene og migrantene bare har bruk for når de skal krysse landegrenser som er

---

⁸ For å unngå å bli avslørt, hender det også at migrantene blir kledd opp så de ikke stikker seg ut, men framstår som forretningsreisende (Campana 2015, s. 9).

⁹ De siste 10–15 årene har Schengen-land innført flere sikkerhetsforanstaltninger i utstedelsen av visum, blant annet med bilde på visumetikett, osv. Dessuten begynte Nigeria å utstede pass med biometriske data i desember 2007.

stengt eller kontrollert. Kontakten de har med bakpersonene og migrantene, er begrenset til praktisk organisering rundt transporten. Nigerianske kvinnelige migranter og madammer omtaler personer som er involvert i å drifte transporten av migranter fra Nigeria til Europa som *trolleys*. Betegnelsen omfatter både dem bakpersonene har løpende kontakt med rundt transporten, og dem som følger migrantene underveis.

2.3 KOSTNADER

Det er vanskelig å anslå et typisk nivå for de samlede kostnadene for å reise fra Nigeria til Europa, uansett hvilken rute det skjer med.

Plambech anslår kostnaden for flybillett og forfalskede/manipulerte dokumenter per 2012 til å ligge på USD 6500–12 000 (2014a, s. 143). Her har det sannsynligvis vært en viss prisstigning, siden kontrollen med dokumenter for innreise til Schengen er stadig strengere.

Reisen landeveien er enda vanskeligere å beregne kostnadene på, siden det vil variere ut fra hvor lang tid den tar, og utgiftene migranter har mens de venter på å reise neste etappe. Kilder publiserer tidvis priser på akkurat etappen over Middelhavet, men dette er altså bare én av flere kostnader i beregningen.¹⁰ Det som er på det rene, er at denne måten å migrere irregulært til Europa på sannsynligvis har blitt billigere sammenlignet med før 2013, siden prisene for smuglingen over Middelhavet via Libya gikk ned det året, og tida det tar å reise fra Vest-Afrika til Libya via Niger samtidig gikk kraftig ned (Reitano & Tinti 2015, s. 13).

2.4 TIDSBRUK

For mange av de nigerianske migrantene som har tatt seg til Europa, har reisen vært svært tidkrevende. Det er ikke uvanlig at det har tatt år fra migranter forlot Nigeria til de klarte å komme seg inn i Europa. Dette gjelder også kvinnelige migranter hvor det er en sponsor/madam involvert.¹¹ Flere av sosialantropologen Kristin Kastners informanter hadde brukt flere år på reisen til Europa (2010, s. 21).

I 2013 gikk imidlertid tida migranter bruker på å komme seg til kysten av Libya via Niger kraftig ned (Reitano & Tinti 2015, s. 13). Det er ingenting som tyder på at den har gått opp igjen siden, forutsatt at migrantene ikke blir holdt tilbake av militsgrupper eller andre som vil presse dem for penger (Amnesty International 2015; Molenaar & El Kamouni-Janssen 2017, s. 41–61).

2.5 DOKUMENTER OG IDENTITET BRUKT UNDER REISEN TIL EUROPA

2.5.1 Reise gjennom Sahara og med båt til Europa

Reisen fra Nigeria til Mali eller Niger skjer gjennomgående legalt med offentlig transport, siden alle landene de nigerianske migrantene reiser gjennom til Gao eller Agadez, er del av ECOWAS-samarbeidet, hvor det er visumfri ferdsel for alle

---

¹⁰ Prisene betalt av afrikanere fra Libya til Italia, lå på USD 800–1000 i 2012–2013, altså etter at prisene gikk ned fordi kapasiteten til libyske menneskesmuglere ble større (Reitano & Tinti 2015, s. 10). En nederlandsk forsker mener prisnivået nå ligger på EUR 650–900 for båtreisen, og EUR 405–825 for reisen fra Agadez til Sebha, og ytterligere EUR 1000–2000 i bestillinger (El Kamouni-Janssen 2017, s. 10).

¹¹ Det tar dermed tilsvarende lang tid fra sponsorer har økonomiske utlegg til de har inntekter av disse kvinnene.

borgere av landene som er med. Dette fordrer dokumentasjon,¹² men transportselskapene har etablert et system som hjelper passasjerer uten ID-dokumenter å unndra seg grensekontroll (Molenaar & El Kamouni-Janssen 2017, s. 23–28).

Da den vestlige ruta ennå var i utstrakt bruk, skaffet en del seg maliske pass i Mali før de reiste videre nordover, fordi maliske borgere ikke trenger visum for å reise inn i Marokko og Algerie (Daniel 2008, s. 38–42). Nå som de fleste nigerianere reiser via Libya, er antakelig ikke behovet for dokumenter så stort for å komme seg videre nordover til Middelhavet, ettersom det er ulike militsgrupper som i praksis har kontrollen på bakken i Libya, og ikke statlige myndigheter. Dette skaper imidlertid sikkerhetsutfordringer for migrantene (Amnesty International 2015; Molenaar & El Kamouni-Janssen 2017, s. 41–61).

2.5.2 Flyreise direkte til Europa, eller via Tyrkia

Det går en rekke direktefly mellom de fleste hovedsteder og millionbyer i Vest-Afrika og større europeiske byer, både innenfor og utenfor Schengen-området. Fra Nigeria går det direkteruter til Europa fra de internasjonale flyplassene i Lagos, Abuja og Port Harcourt.¹³ De som organiserer reise for nigerianske kvinner som skal migrere til Europa, unngår tidvis å reise ut fra Nigeria, siden kampanjer mot menneskehandel har gjort at grensekontrollen der har særlig fokus på reisende som kan være ofre for menneskehandel. Også reise via andre destinasjoner som ikke assosieres med nigerianske kvinners arbeid i prostitusjon, brukes.¹⁴

På direkte flyavganger fra vestafrikanske land til Schengen-land er det vanlig at passasjerenes reisedokumenter og visum blir grundig kontrollert ved utreise – både av lokalt grensepoliti og av flyselskapet, og tidvis av en representant for en lokal schengenambassade. Dette kommer i tillegg til grensekontroll ved ankomst. Dermed må alle reisende ha pass og dokumentasjon på at de kan reise inn i Schengen. Dokumentene må ikke bli avslørt som forfalskninger eller manipulerte av et av leddene i kontrollen,¹⁵ og de må kunne gi tilfredsstillende informasjon på spørsmål om formålet med reisen. Det finnes tilbydere som skaffer falsk dokumentasjon flere steder i Vest-Afrika, Oluwole-markedet i Lagos er særlig kjent for dette (Usman 2011). Reisen kan også skje med ekte reisedokumenter anskaffet legalt, hvor identitetsopplysningene kan være de reelle eller manipulerte¹⁶, men hvor visumet er falskt, eller skaffet på fiktivt grunnlag eller gjennom korrupsjon.

---

¹² Nigerianske borgere trenger ikke pass for å reise innenfor de seksten ECOWAS-landene, det holder med et ECOWAS-reisebevis (NIS u.å.).

¹³ Fra Kano i Nord-Nigeria går det en rekke flyruter til Midtøsten.

¹⁴ Grensekontrollørens motiv, både i Nigeria og andre land i Vest-Afrika, kan imidlertid være å avkreve bestiktelser for å slippe gjennom kvinner som passer med profilen for potensielle ofre for menneskehandel. Nesten alle informantene sosialantropologen Stacey Vanderhurst fulgte på NAPTIPs mottak i Lagos, hadde nektet å betale bestiktelser til grensevakter i Nigeria eller naboland, som så meldte dem inn som ofre for menneskehandel (Vanderhurst 2014, s. 46–47).

¹⁵ Se del 4.4.1 for mer om dokumenter.

¹⁶ Kvinner som reiser til Europa og arbeider i prostitusjon, har som oftest ikke vært utenfor Nigeria eller ECOWAS-området før, og har dermed sjelden fått utstedt pass tidligere. (Det er ikke vanlig i Nigeria å skaffe seg pass for å bruke det som identitetsdokument lokalt, da skaffer folk seg nasjonalt identitetskort.) Dermed vil ikke kontroll av fingeravtrykk som registreres ved søknad om pass, kunne avsløre det om de leverer fødselsattest og

3. FORHOLD I PROSTITUSJON I EUROPA

3.1 FORFLYTNING MELLOM OG INNENFOR EUROPEISKE LAND

Mange nigerianske kvinner i prostitusjon i Europa flytter stadig på seg, både mellom ulike byer og ulike land (Peano 2013a, s. 28, note 1). Sosialantropologen Jeffrey Cole påpeker at dette gir variasjon for kundene, men også økt kontroll for bakpersonene, siden kvinnene ikke blir godt kjent med omgivelsene eller får nære bånd til kunder. Dette gjør politiettersforskning vanskelig (2006, s. 220). Også sosiologen Franco Prina understreker at det er praktisk for bakpersonene at kvinnene er mobile, både av kontrollbehov og på grunn av skiftende markedskrefter (2003, s. 75).¹⁷ Ikke bare bakpersonene er pådrivere for stadig flytting: Det skyldes også rykter blant migranter om hvor det er arbeid å finne, siden størst mulig inntjening er en fordel både for bakpersonene og kvinnene (Plambech 2014a, s. 52; Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 48). Også i Norge flytter kvinnene mellom forskjellige byer, noe Fafo-forskere så da de møtte de samme kvinnene både i Oslo og Stavanger under feltarbeid i 2006 (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 12).

Informasjon om hvordan en reetablerer seg på nye steder i Europa, er til salgs fra aktører i miljøene de kvinnelige migrantene er en del av (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 39). Forflytningen later til å ha vært uten større utfordringer (s. 40), iallfall inntil det ble innført ulike grensekontrolltiltak mellom ulike Schengen-land høsten 2015.¹⁸

3.2 FORFLYTNING MELLOM ULIKE BAKPERSONER

Tidvis bytter bakpersoner ansvaret for kvinner etter at de har kommet til Europa. Madammen som brakte en kvinne til Europa, vil kunne få sine utgifter dekket av en annen madam, som så overtar ansvaret for kvinnen, og blir den kvinnen står i gjeld til. Årsaken kan være at madammen som tar kvinnen til Europa, vil ha tilbake utleggene sine raskt, istedenfor å følge henne opp i prostitusjonen over flere år (Baye 2012, s. 14). Noen kilder omtaler dette som at bakpersoner kjøper og selger kvinner mellom seg (som Prina 2003, s. 75), men det kan også tolkes som at den nye bakpersonen betaler den tidligere for sistnevntes utlegg.

3.3 SÅRBARHET SOM MIGRANTER UTEN REGULERT OPPHOLD

Mangelen på regulert opphold innebærer at kvinnelige migranter opplever at de er prisgitt madammen sin og låst i prostitusjon (Baye 2012, s. 21–22; Iacono 2014a, s. 111–112). Det innebærer også at en del unnlater å oppsøke helsevesenet, andre hjelpetiltak eller politi av frykt for å bli pågrepet og tvangsutsendt (Baye 2012, s. 25; Plambech 2014a, s. 81). Frykten for å bli tvangsreturnert på grunn av manglende oppholdstillatelse er generelt stor (Plambech 2014a, s. 53).

---

andre underlagsdokumenter med andre identitetsopplysninger enn de reelle, siden underlagsdokumentene verken inneholder bilde eller biometriske data.

¹⁷ Sterk konkurranse med kvinner av andre nasjonaliteter som også jobber i prostitusjon, kan ha betydning her, og nigerianske bakpersoner kan være i konflikt med andre kriminelle nettverk (Prina 2003, s. 100).

¹⁸ Disse tiltakene ble innført i forbindelse med de store forflytningene av migranter som kom fra Tyrkia over til Hellas og reiste videre over Balkan, inn igjen i Schengen og videre mellom Schengen-land. Selv om disse tiltakene var ment å stoppe denne konkrete migrasjonen, har de også gjort det vanskeligere for andre irregulære migranter å forflytte seg rundt i Schengen-området.

Migrantenes sårbarhet for tvangsutsendelse på grunn av mangel på regulert opphold er imidlertid ikke bare et problem for dem selv, men også for bakpersonene, siden tvangsretur innebærer et inntektstap for dem (se del 4.4.2).

3.4 PRESS, TRUSLER OG VOLDSBRUK FRA BAKPERSONER

I en del tilfeller er kvinnene rett og slett opptatt av at de vil oppfylle sin del av avtalen de inngikk med bakpersonene før de forlot Nigeria (Skilbrei & Tveit 2007, s. 32). Det hender også at kvinnene er i slekt med bakpersoner, eller har andre tette bånd med dem, som gjør at de i mindre grad vil utfordre bakpersonene. Videre har bakpersonene allerede i rekrutteringsfasen en mulighet til å unngå å gjøre avtaler med kvinner som oppleves som potensielt «vanskelige». Alt dette bidrar til at det ikke nødvendigvis er noe særlig konflikt mellom kvinnene og bakpersonene, og at gjeldsnedbetalingen skjer omtrent som bakpersonene forventer. Men hvis det oppstår konflikt, har bakpersonene også tilgang til andre virkemidler enn kvinnes egen betalingsvilje, som press, trusler og voldsbruk.

3.4.1 Press, trusler og voldsbruk mot kvinnene i Europa

Bakpersonene bruker både vold og trusler om vold mot kvinnene som maktmiddel. Madammene kan bruke vold selv, eller de kan overlate det til assistenter (Cole 2006, s. 221; Okojie et al. 2003, s. 65–66; Prina 2003, s. 89–90). Kriminologen Paolo Campana påpeker imidlertid at politietterforskningen i en menneskehandelssak som omfattet 58 personer, vitnet om at bakpersonenes voldsbruk mot kvinnene var svært begrenset (2015, s. 14). Det samme var situasjonen blant Plambechs informanter (2014a, s. 150–151):

[...] while some of the women were exposed to threats of violence in Europe if they did not keep up with debt installments, these threats rarely materialized into actual violence either in Europe or upon return.

[...]

The violence the women were subjected to in Europe by the individuals to whom they owed money was typically restricted to a few specific – if at times dramatic – events, as well as occasional physical altercations or street disputes between the women and their madams.

Sosialantropologen Irene Peano peker på at kvinnene opplever en hel del vold, men at den på ingen måte er avgrenset til bakpersoner (2013a, s. 9):

Nigerian women also face hardship in dealing with their madam [...], with their fellow sex workers (among whom hierarchies based on seniority, financial matters or the right to occupy a certain joint on the street might, among other issues, give rise to fierce confrontations), and in a number of other interactions (with clients and passers-by, with the police, with those they encounter en route to Europe, with kin, etc.), making violence a significant component of their lives at various scales.

Prina opplyser at trusselen om voldsbruk – implisitt eller eksplisitt – ofte er tilstrekkelig for at bakpersonene skal oppnå målene sine (2003, s. 89):

The women may not suffer physical violence directly, but the fear of retaliation and violence on the family or the stories of what happened to victims who rebelled is often sufficient.

Sosialantropologen Eva La Iacono har intervjuet den nigerianske presten Vivian Wiwoloku, som driver hjelpetiltak for nigerianske kvinner i prostitusjon i Italia. Han mener bakpersonene bruker mindre vold i dag enn tidligere, fordi voldsbruk og trusler gjør faren større for at kvinnene bryter med dem, går til politiet og bistår dem i etterforskning (2014a, s. 85–86, 95–96).

Like fullt finnes det eksempler at bakpersonene står bak voldsbruk (Iacono 2014a, s. 93–96, 105–107; Simoni 2013, s. 52).

3.4.2 Press, trusler og voldsbruk mot kvinnenes familier i Nigeria

En rekke studier påpeker at bakpersoner tidvis også bruker vold eller trusler om vold mot familiemedlemmer i Nigeria som virkemiddel når de er misfornøyde med kvinnenes inntjening (Baye 2012, s. 12–13; Campana 2015, s. 14; Cole 2006, s. 221; Okojie et al. 2003, s. 66; Prina 2003, s. 90–91; Simoni 2013, s. 52–53; Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 53–54; Skilbrei & Tveit 2007, s. 33–34).

En annen form for press er å reise sak i nigeriansk rettsapparat eller tradisjonelle domstoler mot familiemedlemmer i Nigeria for brudd på lånebetingelser, særlig hvis det er gjort skriftlige avtaler om sikkerhet i familiens eiendom. Målet er ofte å få familien til å legge press på kvinnene i Europa om å oppføre seg som bakpersonene ønsker (Simoni 2013, s. 54–58). Siden det er i familienes egeninteresse å ha inntekter fra kvinnene i Europa, kan de også på eget initiativ oppfordre kvinnene til å være føyelige med bakpersonene (Campana 2015, s. 14; Iacono 2014a, s. 110–111).

3.4.3 Trusler om at brudd på migrasjonsavtalen får overnaturlige konsekvenser

Før avreise fra Nigeria, inngår kvinnene og bakpersonene en migrasjonsavtale som ofte markeres med en rituell ed (se Landinfo 2017a, del 5.5 for mer om den religiøse konteksten for avtalen og edsinngåelsen).

Påminnelser fra bakpersonene om at brudd på avtalen vil kunne få som konsekvens at en selv eller familien blir rammet av ulykke eller sykdom, kanskje med dødelig utfall, kan oppleves som trusler (Campana 2015, s. 14; Iacono 2014a, s. 108–110; Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 53–54; Skilbrei & Tveit 2007, s. 32–33). Bakpersonene kan i slike situasjoner hevde at de allerede har oppfylt sine forpliktelser ved å ta kvinnene til Europa, og at det dermed bare er kvinnene som står i fare for å rammes ved avtalebrudd.

I praksis behøver ikke bakpersoner engang å komme med eksplisitte eller indirekte påminnelser om mulige skadelige konsekvenser, siden kvinner som frykter hva som kan skje om de bryter avtalen, ofte vil kunne tolke uhell, problemer, sykdom eller ulykker de opplever nettopp som straff for ikke å ha overholdt forpliktelsene sine (García 2013, s. 8). Mange av kvinnene lever i en psykologisk utfordrende situasjon, med symptomer på depresjon og stress, som de så kan tolke som konsekvens av at overnaturlige krefter er misfornøyde med hvordan de overholder sin del av avtalen med bakpersonene (Simoni 2013, s. 53–54).

Iacono mener at bakpersoner kompenserer for lavere voldsbruk over tid med større bruk av psykologisk press gjennom påminnelser om mulige konsekvenser for brudd på migrasjonsavtalen (2014a, s. 132).

3.4.4 Bruk av illegitim magi med hensikt å kontrollere

Van Dijks informanter bruker *voodoo* som betegnelse på illegitim bruk av magi,¹⁹ hvor bakpersonene utfører (eller truer med å utføre) magi for å kontrollere kvinnene, gjennom religiøs praksis som ikke er sanksjonert av en tradisjonell religiøs leder med (positiv) status og omdømme å beskytte.²⁰ Dette dreier seg særlig om andre ritualer enn dem inngått i forbindelse med avtaleinngåelsen, eller at bakpersonene hevder de har stått bak slike ritualer for å skape frykt hos migrantene for at de kan ramme dem eller familie i Nigeria med sykdom, ulykke og død (Van Dijk 2001, s. 571–572).

Tidvis tyr bakpersonene også til magiske ritualer og remedier de håper vil gjøre kvinnene mer medgjørige og arbeidsomme, eller holde politiet på avstand (Prina 2003, s. 80). Det er ikke gitt at kvinnene er klar over denne bruken av magi.

3.5 ANDRE KONTROLLTILTAK FRA BAKPERSONER

Bakpersoner har også virkemidler tilgjengelig utover vold og trusler. I de fleste tilfeller har de mer kunnskap om og erfaring med forhold i Europa enn kvinnene, særlig de som ikke har vært i Europa så lenge, og det kan i seg selv innebære makt over kvinnene.

Å ha dokumentene deres i sin forvaring, er en annen måte bakpersonene kan kontrollere hvor kvinnene oppholder seg (Okojie et al. 2003, s. 64–65), sammen med konkrete restriksjoner på bevegelsesfrihet (Okojie et al. 2003, s. 66; Simoni 2013, s. 48–50). Det forekommer også at bakpersoner og kvinnene som har gjeld til dem, bor på samme sted, noe som gjør det lettere å holde oppsikt med kvinnene (Campana 2015, s. 14; Prina 2003, s. 73).

Der hvor kvinnene har barn i Europa, kan kontroll over barna brukes som pressmiddel. Også konkurransen mellom kvinnene med gjeld til samme madam, gir bakpersonene større kontroll over dem, i likhet med at kvinnene ofte har begrenset kjennskap til stedene de oppholder seg, utover der de bor og jobber (Prina 2003, s. 75–76; Simoni 2013, s. 50–52).²¹ Tydelig overvåking og hyppig nærvær er også effektivt (Prina 2003, s. 84–85), i tillegg til sosial kontroll fra andre personer i lokale nigerianske miljøer som har tette bånd til bakpersoner (Iacono 2014a, s. 90–92).

3.6 FORHOLDET MELLOM KVINNENE OG BAKPERSONENE OVER TID

Relasjonen mellom kvinnene og bakpersonene utvikler seg, som andre mellom-menneskelige forhold. Mens bakpersonene gjennomgående later til å være kontrollerende i begynnelsen, vil det over tid kunne bygge seg opp mer tillit mellom partene – iallfall når kvinnene jevnlig nedbetaler gjelda. Økt tillit fører til større

---

¹⁹ I en nigeriansk sammenheng er det mye vanligere å omtale magi og tradisjonell religion som *juju* enn å bruke begrepet voodoo.

²⁰ Vestafrkanere som praktiserer lokale religioner eller synkretistiske kombinasjoner av kristendom (eller islam) og lokal religion, ser det gjennomgående som legitimt og greit å drive religiøs praksis hvor en søker beskyttelse mot skadelige og negative okkulte krefter, mens det ses på som illegitimt, asosialt og samfunnsnedbrytende å forsøke å manipulere okkulte krefter til egen fordel og vinning på en måte som fører til skade og ulykke for andre. Samtidig som slik aktivitet allment fordømmes som umoralsk og ond, er det svært utbredt å mistenke at personer med makt, ressurser og innflytelse har oppnådd fordeler og posisjon på nettopp det viset (Ellis & Haar 2004).

²¹ Samtidig later det ikke til at bakpersonene forsøker å hindre kvinnene i å ha sosial omgang med andre nigerianere og vestafrkanere, for eksempel i kirkelig sammenheng (Iacono 2014a, s. 90).

autonomi for kvinnene, og større mulighet til å sende penger hjem til familie i Nigeria med madammens samtykke (Cole 2006, s. 221). Det kan også innebære mer ansvar, hvor arbeidet i prostitusjon kombineres med assistentoppgaver for madammen, og tidvis et avansement inn i en form for lærlingrolle – første trinn mot selv å etablere seg som madam (Iacono 2014b, s. 121–124).

3.6.1 Nedbetaling av gjeld

Informantene til Fafo-forskerne fortalte at det varierer hvordan gjelda nedbetales rent praktisk, og at det kan skje både med kontanter, betaling av løpende utgifter for bakpersonene og/eller gjennom «gaver». Dette gjør det utfordrende for kvinnene å følge med på hvor mye gjeld de har igjen (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 52).

3.7 ENDRINGER I GJELDSBYRDEN

3.7.1 Diktat av nye avtalebetingelser etter ankomst til Europa

Det forekommer at kvinnene kort tid etter at de ankommer Europa, får presentert andre avtalebetingelser enn dem det var enighet om da avtalen ble inngått i Nigeria (Skilbrei & Tveit 2007, s. 27–28). Det går imidlertid ikke fram av kildematerialet hvor utbredt dette er. Bakpersonene kan hevde at utgiftene med å ta kvinnene til Europa ble høyere enn ventet, eller at de har fått andre uforutsette kostnader som gjør at de må sette opp gjelda kvinnene plikter å betale. Kvinnene er på dette tidspunktet ganske nyankomne, de kjenner forholdene dårlig, de har ikke noe nettverk i ryggen og er i praksis prisgitt bakpersonene. Dermed har kvinnene få muligheter til å motsette seg endrede betingelser eller argumentere mot forklaringer på hvorfor gjelda nå er høyere enn opprinnelig avtalt.

3.7.2 Gjeldsøkning som straff

Tidvis straffer bakpersoner migranter for ulike forhold ved å gi «bøter» som innebærer gjeldsøkning. Dette kan blant annet skje hvis kvinnene ikke overlater madammen eller assistenten alle pengene de tjener, ofte for å sende penger hjem til familie i Nigeria (Baye 2012, s. 22; Iacono 2014a, s. 108; Prina 2003, s. 86).

3.7.3 Reforhandling av gjelda initiert av migrantene

Skilbrei og Tveit nevner informanter som opplyste at de selv på et punkt besluttet at de hadde betalt bakpersonene tilstrekkelig, og som etter konfrontasjon med bakpersonene, endte med å få endret betalingspremissene til sin fordel. Ikke alle lykkes med det, imidlertid (2007, s. 34–35). Også en av informantene til Iacono har observert at noen kvinner lykkes med å få reforhandlet gjelda (2014a, s. 93).

Endrede ytre omstendigheter kan i seg selv også endre betalingsbetingelsene. Plambech påpeker at det hender gjelda kan settes ned hvis dårligere markedsforhold gjør inntjeningsmulighetene i Europa dårligere (2014a, s. 24, 197). En av informantene til Fafo-forskerne opplyste at det å gifte seg kunne bety at avdragene går ned, særlig hvis ektemannen ikke var nigeriansk, mens en annen mente bakpersonene motsetter seg at kvinnene gifter seg (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 51–52).

3.8 HVA SKJER MED RESTGJELDA HVIS KVINNER BRYTER MED BAKPERSONENE?

Det finnes tilfeller hvor nigerianske kvinner bryter med bakpersonene de har gjeld til før gjelda er nedbetalt, og får oppholdstillatelse i Europa knyttet til status som offer for menneskehandel. I slike situasjoner vil kvinnene selv kunne få bistand til å reetablere seg på steder hvor bakpersoner vil ha vanskelig for å finne dem. I slike tilfeller vil bakpersonene imidlertid også kunne mene kvinnenes familie i Nigeria er ansvarlige for å nedbetale gjelda – ikke minst hvis annen familie var direkte involvert i å inngå den opprinnelige migrasjonsavtalen. På den annen side er bakpersonene også klar over at familiens betalingssevne i Nigeria gjennomgående er begrenset – det er sjelden kvinner fra velstående familier migrerer på slike betingelser. Men utfordringen restgjelda innebærer forsvinner altså ikke nødvendigvis ved at kvinnene selv bryter med bakpersonene, den kan forbli et problem for familiene deres.²²

3.9 KONTAKT MED FAMILIE OG VENNER I NIGERIA

I et nettverkssamfunn som Nigeria,²³ bruker folk mye tid og energi på å pleie sosiale relasjoner med vide kretser av familiemedlemmer, venner og bekjente. I en kontekst preget av stor migrasjon, både mellom ulike deler av Nigeria og mellom Nigeria og utlandet, skjer dette i stor grad gjennom kontakt per telefon og sosiale medier. Internettkafeer og smarttelefoner gjør at mange nigerianere har god tilgang til sosiale medier (IRB 2016; Kazeem 2016), både i Nigeria og utlandet.

3.9.1 Kontakt over sosiale medier

Det er ingen grunn til å tro at nigerianske kvinner som befinner seg i Europa, har mindre interesse av å holde kontakt med familie og venner enn andre nigerianere. Det kan tenkes bakpersoner tidvis forsøker å begrense slik kontakt, selv om det ikke spesifikt er nevnt i kildematerialet, iallfall der de ser det som problematisk fordi det fører til at kvinnene forsøker å sende penger hjem. Samtidig trekkes mobiltelefoner fram som et viktig praktisk redskap til kontakt mellom bakpersoner og migrantene (Iacono 2014a, s. 88; Simoni 2013, s. 48). Plambechs informanter var opptatt av å reetablere og opprettholde kontakt per telefon og sosiale medier med nettverk i Europa etter retur til Nigeria (2014a, s. 173, 203), og vi mener det er sannsynlig at det oppleves som like viktig for dem som er i Europa. Kildematerialet inneholder dessuten en rekke ulike referanser til kontakt mellom kvinner i Europa og familie i Nigeria, kontakt som nødvendigvis må skje per telefon eller sosiale medier. I perioder kan det imidlertid være kvinnene selv forsøker å begrense kontakten noe, siden familiemedlemmene ofte bruker disse anledningene til å be om økonomisk hjelp (Plambech 2014a, s. 198).

---

²² Samtidig har familiene mulighet til å kontakte nigerianske myndigheter hvis de kommer i konflikt med menneskehandlere. Nigerianske myndigheters innsats for å stoppe vold og trusler mot ofre for menneskehandel og deres familie blir diskutert i Landinfo 2017b.

²³ Nigerianere snakker om «å ha folk» (having people), siden folk får tilgang til ressurser gjennom forpliktende relasjoner til familie og slekt, men også venner, skolekamerater, kolleger, folk i menigheten, naboer og andre bekjentskaper. Hvem du kjenner, er ofte avgjørende for hva slags ressurser du får tilgang til, og kan bety mer enn ferdigheter, formelle kvalifikasjoner og lignende (se Smith 2004 for mer.)

3.9.2 Pengeoverføringer

En svært konkret måte å pleie sosiale relasjoner, er å hjelpe personer i nettverket sitt praktisk. Der hvor store avstander skiller folk, er pengeoverføring en effektiv måte å hjelpe andre. Å bistå nettverket hjemme i Nigeria økonomisk, er dessuten en av hovedårsakene kvinnelige migranter gir for å migrere (se Landinfo 2017a, s. 7–8).

Alle Plambechs informanter sendte penger hjem mens de var i Europa, men det varierte om de fikk gjort det regelmessig, og hvor store beløpene var (2014a, s. 54). Kvinner som nedbetaler gjeld til bakpersoner, har mer begrensede muligheter til å sende penger hjem enn dem som er ferdig med gjelda, men mange klarer det likevel (s. 198).

Også informantene til Fafo-forskerne fortalte at de forsøkte å sende penger hjem når de kunne. Samtidig varierte det hvor mye de klarte å sende (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 59–62).

4. FORHOLD TIL MYNDIGHETER OG HJELPETILTAK I EUROPEISKE LAND

4.1 TILLIT OG MISTILLIT

Nigeria er et samfunn preget av dyp mistillit. I en undersøkelse gjort i 2007 av Pew Research Center, var Nigeria blant landene som kom dårligst ut hva angår generelt tillitsnivå i samfunnet, hvor to tredeler av de spurte var uenige i at «de fleste i samfunnet er til å stole på» (Wike 2008).²⁴ Tilliten er enda lavere til offentlige institusjoner. I en undersøkelse av korrupsjonsnivået i offentlig sektor i ulike land i Afrika, gjort av Transparency International (TI 2015), er Nigeria blant landene hvor befolkningen opplever at korrupsjonen er verst:

- 75 % av de spurte mente korrupsjonen var blitt verre det foregående året (s. 6), 78 % mente myndighetene var dårlige til å bekjempe korrupsjon (s. 11).
- Av de spurte som hadde hatt kontakt med minst én offentlig etat det foregående året, hadde 43 % betalt bestikklser (s. 14).
  - 45 % av dem som hadde vært i kontakt med politiet, hadde betalt bestikklser, mens tallet for domstolene var 40 % (s. 41).
- 72 % mente «de fleste» eller «alle» politifolk er korrupte (bare Kenya og Liberia hadde dårligere nivå), gjennomsnittet for offentlig sektor var 58 % (bare Liberia hadde dårligere nivå) (s. 35–36).

Disse erfaringene har nigerianske migranter med seg når de kommer til Europa, og det preger relasjonene deres med andre nigerianere, med folk generelt og med offentlige institusjoner.

---

²⁴ Merk at denne mistilliten ikke bare omfatter «fremmede», men også personer som står en nær, og som en i prinsippet skal kunne ha tillit til. Selv mellom nære familiemedlemmer er det stor konkurranse om knappe ressurser, noe som gjør at folk er på vakt også overfor sine nærmeste.

4.2 SKIFTENDE HISTORIER/NARRATIVER

I en sammenheng hvor folk gjennomgående har lav tillit til hverandre, beskytter de seg ved å unngå at andre får tilgang til informasjon om dem. Kunnskap er makt, og desinformasjon undergraver makta andre har over en selv.

Flere forskere har opplevd at nigerianske kvinner i prostitusjon har gitt ulike opplysninger til dem over tid, også helt motstridende versjoner (Peano 2013b, s. 122–123; Peano 2013c; Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 14–15). Landinfo mener dette kan forklares med flere forhold:

- Den generelt lave tilliten nigerianere har til fremmede spiller inn, særlig tidlig i en relasjon (se del 4.1).
- Avtalen med bakpersonene før migrasjonen til Europa omfatter vanligvis en plikt til ikke å dele informasjon med utenforstående (Simoni 2013, s. 40).
- Kvinnene har erfaring med at historier må inneholde bestemte elementer for å utløse goder, og tilpasser narrativene sine til ulike formål (Giordano 2008).
- Vestafrikanske migranter er generelt kjent med at det er vanskeligere for europeiske land å tvangsutsende personer de ikke kjenner identiteten på, og både fiktive identitetsopplysninger og motstrid i skiftende historier gjør det vanskeligere å vite hvem de er.

4.2.1 Alder

Tidvis er opplysninger om kvinnenens alder uklare. Noen kvinner framstår som svært unge, men det er likevel sjelden noen oppgir å være under 18. Årsaken til det kan være at status som mindreårig innebærer økt fokus fra europeiske lands myndigheter, noe som er vanskelig å kombinere med arbeid i prostitusjon. Dermed er det sannsynlig at bakpersoner oppfordrer kvinnene til å oppgi at de har fylt 18.

Selv om nigerianere tradisjonelt ikke var opptatt av å markere fødselsdager, og dermed ikke var opptatt av folks nøyaktige fødselsdato og alder, er moderne nigerianere blitt det. Det store flertall av befolkningen i Sør-Nigeria er fødselsregistrert med en fødselsdato, og det er i dag like utbredt å markere fødselsdager i det sørlige Nigeria som i vår del av verden. Følgelig vet folk gjennomgående både hvilken dag de er født, og hvor gamle de faktisk er.

4.2.2 Navn

Mange av de nigerianske kvinnene som kommer i kontakt med offentlige myndigheter, politi, hjelpetiltak og forskere i Norge (og i Europa ellers), oppgir britiskklingende for- og etternavn. Dette erfarte også Fafos forskerteam (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 14, note 3):

Som mange kvinner i prostitusjonen (Skilbrei 1998) opererer kvinnene med flere ulike navn. Kvinnene har ofte engelske navn som de bruker her i Norge, men blant dem vi så passene til, oppdaget vi at det sto helt andre navn der. De vi både ble kjent med der og observert på prostitusjonsstrøket, oppga samme navn til oss og sosialarbeidere som de oppga til mulige kunder.

Slike britiskklingende navn er uvanlige i Nigeria. I Sør-Nigeria er det derimot svært utbredt å kombinere britiskklingende fornavn med etternavn som følger lokale navnetradisjoner. Det er heller ikke uvanlig å kombinere flere fornavn – både

britiskklingende og lokale – med lokale etternavn. De ulike etniske gruppene følger hver sine navnetradisjoner, og dermed vil sørnigerianeres navn gjennomgående vitne om etnisk bakgrunn.²⁵

Siden de oppgitte navnene stemmer dårlig med nigerianske navnemønstre generelt, virker det sannsynlig at i det minste en del av disse kvinnene opererer med en fiktiv identitet. Årsakene til dette kan være flere. Det er fullt mulig at bakpersonene oppfordrer kvinnene til å bruke andre navn enn sitt egentlige, for å gjøre det vanskeligere for myndigheter å få oversikt over virksomheten deres.²⁶ Men som det ble påpekt i sitatet ovenfor, er det også vanlig å operere med fiktiv identitet i prostitusjon. Dette kan være knyttet til at kvinnene ikke ønsker å bli assosiert med prostitusjon i andre sammenhenger, og derfor skjerner sin reelle identitet – både individuelt, og som representanter for et etnisk eller regionalt fellesskap.

4.2.3 Tilgang til nigerianske identitetsdokumenter

I kontakt med norske utlendingsmyndigheter og hjelpetiltak oppgir en del nigerianske kvinner i prostitusjon at de aldri har fått utstedt nigerianske identitetsdokumenter. Her må vi understreke at de fleste voksne i det sørlige Nigeria er registrert av offentlige myndigheter. Ifølge helse- og demografiundersøkelsen fra 2013 var 52 % av barna i det representative utvalget i delstaten Edo, registrert før fylte fem år (NDHS 2013, s. 21). Antakelig blir en hel del av de resterende registrert før de når skolealder, siden fødselsregistrering gjør det betydelig enklere å bli innskrevet i offentlig skole.

Årsaken til at kvinner oppgir å ikke være offentlig registrert eller ha identitetsdokumenter, kan være knyttet til frykt for mulige konsekvenser av at dokumentene de har, inneholder andre opplysninger enn dem de har oppgitt til ulike myndigheter.²⁷

4.2.4 Kjennskap til bakpersonenes identitet

Som tidligere omtalt, varierer det hvor tett relasjon kvinnene har til bakpersonene utenom migrasjonsavtalen (se Landinfo 2017a, s. 18). Der hvor kvinnene forholder seg til bakpersoner de kjenner fra Nigeria, vil de som regel ha mye informasjon om dem, for eksempel til bruk i etterforskning. I andre tilfeller, som når nye bakpersoner i Europa har overtatt ansvaret (se del 3.2), vil kjennskapet kvinnene har til disse, kunne være mer begrenset.

Leder ved NAPTIPs²⁸ Benin City Zonal Office er imidlertid klar på at i de tilfellene hvor kvinner eller familiemedlemmene deres faktisk samarbeider med politiet og NAPTIP etter å ha anmeldt bakpersoner for menneskehandel, er de i stand til å gi

---

²⁵ Nordnigerianere er ofte muslimer, og svært mange har lokale varianter av muslimske navn. Slike navn gir sjelden noen pekepinn om etnisk tilhørighet, utover opprinnelse i nord.

²⁶ Der den fiktive identiteten også framgår av (ekte) nigerianske identitetsdokumenter, vil migrantene kunne være registrert med flere identiteter av nigerianske myndigheter.

²⁷ Det varierer om kvinnene har disse dokumentene med seg til Europa eller ikke. Mange lar nok andre dokumenter enn pass være igjen i Nigeria, særlig hvis de ikke reiser med fly, siden reisen gjennom Sahara og over Middelhavet er strabasøs og dokumenter lett kan gå tapt underveis.

²⁸ National Agency for the Prohibition of Trafficking in Persons and Other Related Matters. Denne statlige etaten beskrives nærmere i Landinfo 2017c, del 5.1.

detaljert informasjon om bakpersonene som var involvert i å forhandle fram og inngå avtalen før avreise fra Nigeria (møter i Benin City, oktober 2013 og juni 2016).

4.3 GLIDENDE ROLLER

I lovverk, rapporter, handlingsplaner, medieomtale og annen diskurs om menneskehandel, deles aktørene ofte inn i de to gjensidig utelukkende kategoriene *offer* og *menneskehandler*. Flere som forsker på kvinnelige migranter som arbeider i prostitusjon, har pekt på at det i en del tilfeller er vanskelig å plassere personene de møter i den ene eller den andre kategorien (Iacono 2014a; Molland 2012; Siegel & de Blank 2010). Også i migrasjon organisert etter Benin-modellen (som vi beskriver nærmere i Landinfo 2017a), hvor kvinnene som migrerer binder seg til å betale bakpersoner høye summer for å komme seg til Europa, er det tidvis usikkert hvem som kan plasseres i hvilken kategori. Særlig er dette tilfelle under forhold hvor de aller fleste madammer opprinnelig migrerte til Europa på tilsvarende premisser som kvinnene de i dag utnytter.

En del kan dermed være vanskelige å kategorisere fordi situasjonen deres har endret seg over tid. Men en tilleggsutfordring er de glidende rollene: madammer som organiserer andre som jobber i prostitusjon, men som også betjener sin egen gjeld gjennom inntekt fra andre og eget arbeid i prostitusjon, og kvinner som i tillegg til å arbeide i prostitusjon, også bistår madammen med andre tjenester – for eksempel å kontrollere andre kvinner. Iacono omtaler det som en gråsoner og mellomroller mellom utnyttet og utnytter (2014a).²⁹

Peano peker på at hun som forsker, i likhet med andre aktører, for eksempel sosialarbeidere, fant det nærmest umulig å avgjøre hva slags rolle(r) kvinnene hun møtte hadde (2013c, s. 18–19). Det samme er rapportert i Norge (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 50):

Flere nevnte at det er en håndfull madammer i Oslo som kontrollerer mange av kvinnene, og disse er det umulig å skille fra de andre og de bruker de samme tiltakene. Rachel tror nordmenn hadde blitt overrasket hvis de hadde visst hvem av dem som var madammer, de kan godt være ganske unge og ser uskyldige ut. Jocelyn var også en av dem som fortalte at madammene står side om side med de andre kvinnene på strøket.

Her vil vi understreke at når flere kilder påpeker at det er vanskelig å avgjøre hvem som er madammer og hvem som ikke er det, er det nok enda vanskeligere å identifisere dem som har glidende roller.

4.4 FORHOLDET TIL EUROPEISKE LANDS MYNDIGHETER

Nigerianere kommer til Europa med gjennomgående negative erfaringer med representanter for offentlige myndigheter, særlig fra hjemlandet (se del 4.1). Dette gjør at mange av dem har liten tillit og lave forventninger til myndigheter også i europeiske land, og en del gir tydelig uttrykk for dyp skepsis og manglende tiltro i sine møter med offentlig ansatte i europeiske land.

---

²⁹ Noen av Iaconos informanter mener madammer kan skilles fra kvinnene som har gjeld ved at madammene er noe eldre, og framstår som sunnere og mer velstående (2014a, s. 119), men samtidig påpeker Iacono at hun selv ikke var i stand til å skille mellom rollene hos de nigerianske kvinnene som oppsøkte hjelpetiltaket hun hadde feltarbeid hos, utover at det lot til å være et hierarki dem imellom (s. 96–99).

4.4.1 Dokumenter som hindrer utsendelse

Langt de fleste nigerianske kvinnene som arbeider i prostitusjon i Europa, har enten kommet seg irregulært til Europa, eller reist inn på visum med høyst 90 dagers gyldighet. Alle i den situasjonen risikerer å bli sendt tilbake til Nigeria hvis lokalt politi oppdager at de ikke har gyldig oppholdsgrunnlag.³⁰ Dermed blir det viktig for kvinnene og bakpersonene å minske den risikoen. Én strategi er å gi minst mulig informasjon om seg selv, eller feil informasjon (se del 4.2), men det er sikrere å oppnå en form for oppholdsstatus som hindrer utsendelse – midlertidig eller varig. Å helgardere seg gjennom å veksle mellom forskjellige strategier, er ikke uvanlig.

Informantene til Fafø-forskerne snakket om å ha «'gode' og 'dårlige' papirer» (Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 41). Med papirer menes her både identitetsdokumenter og dokumentasjon på oppholdsgrunnlag i Europa, som hindrer utsendelse.

Papirer er imidlertid ikke enten «gode» eller «dårlige», men befinner seg et sted mellom to ytterpunkter på en akse: I den helt «gode» enden har vi oppholdstillatelse gitt av et europeisk land med basis i et reelt oppholdsgrunnlag, utstedt i ekte identitetsdokumenter fra migrantens hjemland og som inneholder riktige identitetsopplysninger. I den andre, helt «dårlige» enden av skalaen, finner vi lite overbevisende forfalskninger. I feltet mellom, kan vi finne kombinasjoner av følgende:

- Identitetsdokumenter som er ekte med reelle identitetsopplysninger, ekte med manipulerte identitetsopplysninger, falske med reelle identitetsopplysninger, eller falske med manipulerte identitetsopplysninger
- Tillatelser som er ekte og gitt på reelt grunnlag, ekte og gitt på sviktende grunnlag, godt utførte og dårlig utførte forfalskninger og manipulasjoner

4.4.2 Søknader om oppholdstillatelse

Oppholdstillatelse i ett Schengen-land unntar som hovedregel en person fra visumplikten til andre land i Schengen-samarbeidet, og hindrer utsendelse til hjemlandet (men ikke mot utsendelse til Schengen-landet som ga tillatelse).

I flere europeiske land gis også utlendinger anledning til å oppholde seg i landet mens de har søknad om visse typer oppholdstillatelse til behandling, såkalt tålt opphold. Dette hindrer utsendelse inntil det er fattet vedtak i saken, men bare fra det landet det er søkt i – folk i denne situasjonen kan formelt sett ikke reise til andre Schengen-land.

Norsk politi opplever at noen kvinner fra Nigeria veksler mellom søknader om oppholdstillatelse på ulike grunnlag, og å anmelde bakpersoner, for å trekke ut perioden med tålt opphold (e-postkontakt, mars 2017).

4.4.2.1 Søknader om asyl

I flere land i Europa har utlendingsmyndighetene erfart at nigerianske kvinner i prostitusjon søker asyl. Dette skjer ikke nødvendigvis rett etter ankomst, men for eksempel når politiet spør om kvinnene kan dokumentere at de har oppholdstillatelse.

---

³⁰ Det er ingen automatikk i noe europeisk land at nigerianske kvinner i prostitusjon som har gjeld til bakpersoner, blir vernet mot utsendelse fordi de kan oppfylle juridiske kriterier som offer for menneskehandel. Se del 4.4.2.2 for mer.

En del søker asyl på basis av anførsler knyttet til relasjonen til bakpersonene, andre anfører forhold som ikke har noe med bakpersoner, migrasjonsavtalen eller prostitusjon å gjøre. I en norsk kontekst oppgir en stor andel av søkerne britisk-klingende navn (se del 4.2.2), noe som kan vitne om at søknaden skjer på fiktiv identitet.

Italienske sosialarbeidere mener bakpersonene ber migrantene søke asyl (Baye 2012, s. 23–25). Også i Nederland har en sett et lignende mønster – der oppfordret bakpersonene kvinnene om å søke asyl (som mindreårige) rett etter ankomst (Van Dijk 2001, s. 563–564).

Simonis informanter i Paris søkte som oftest asyl under en oppkonstruert identitet og bakgrunnshistorie (Simoni 2013, s. 45–46). Tidvis har bakpersoner også oppfordret nigerianske kvinner til å søke asyl under andre nasjonaliteter: I en italiensk kontekst nevner Prina Somalia, Elfenbenskysten og Sierra Leone (2003, s. 97–98).³¹

4.4.2.2 Oppholdstillatelser knyttet til status som offer for menneskehandel

Flere europeiske land, Norge inkludert, har egne ordninger med oppholdstillatelse til personer som fyller bestemte kriterier for å regnes som offer for menneskehandel. Slike oppholdstillatelser betinger at kvinnene bistår aktivt i etterforskningen av bakpersoner som tok dem fra Nigeria til Europa og/eller organiserer prostitusjon i Europa. Det er ikke tilstrekkelig at andre har tjent penger på prostitusjonsvirksomheten deres i seg selv (se UDI 2013 for norsk regelverk).

4.4.2.3 Andre typer oppholdstillatelser

En del kvinnelige migranter fra Nigeria søker om og får oppholdstillatelse i europeiske land på andre grunnlag. Det kan dreie seg om familiegjening, studieopphold eller arbeid, og tillatelser gitt som del av amnestiordninger for irregulære migranter.

Tidvis innvilges slike tillatelser også når de bygger på manipulert eller falsk dokumentasjon på arbeid eller familierelasjon.³²

4.4.3 Politi

4.4.3.1 Anmeldelse av kriminalitet rettet mot kvinnene selv

Nigerianske kvinner i prostitusjon opplever tidvis press, trusler og voldsbruk fra bakpersoner (se del 3.4), men også voldsbruk og tyverier fra kunder (Baye 2012, s. 26–27; Cole 2006, s. 220; Iacono 2014s, s. 102–105; Peano 2013a, s. 9). Likevel lar de ofte være å oppsøke politi for å anmelde kriminalitet som rammer dem.

Hjemmefra har nigerianere en dyp skepsis til politi som en av institusjonene i landet med mest korrump omdømme (se del 4.1). I tillegg til at denne skepsisen kan farge forholdet til politi utenfor Nigeria, assosieres europeisk politi med innvandringskontroll. Frykt for at politiet vil være mer opptatt av manglende oppholdsgrunnlag

---

³¹ I dag vil det kunne være de oppfordres til å oppgi bakgrunn fra andre land, hvor konfliktnivået er høyt nå.

³² Dette framstår som særlig vanlig i Italia og Spania (Europol 2011, s. 12). Prina oppgir at en hel del nigerianske bakpersoner har oppholdstillatelse i Italia i proforma-ekteskap eller på basis av fiktive arbeidsforhold (2003, s. 99–100). Også andre irregulære migranter kan skaffe seg regulert opphold på disse måtene. I Norge er det kjent at andre migrantgrupper, som albanere, også bruker italienske dokumenter anskaffet på falsk grunnlag for å dokumentere opphold her (Haakaas 2010).

enn kriminaliteten kvinnene utsettes for, er dermed en viktig årsak til at en del kvinner unngår å ty til politi for hjelp i slike situasjoner.

4.4.3.2 Samarbeid med politi i etterforskning av menneskehandelssaker

Politi i flere europeiske land oppfatter ofte nigerianske kvinner i prostitusjon som lite samarbeidsvillige under etterforskning av menneskehandelssaker. Norsk politi opplever stor variasjon (e-postkontakt, Oslo Politidistrikt ved Rune Sivertsen, mars 2017):

- Noen gir mye informasjon i avhør, men informasjonen kan være mangelfull eller direkte feil. I noen tilfeller dreier det seg antakelig om bevisst falske påstander.
- Andre kvinner sier de ikke har noen informasjon om bakpersonene.
- Igjen andre opplyser at de ikke ønsker å gi informasjon om bakpersoner, uten å begrune hvorfor, og noen at de ikke tør å gi informasjon, av hensyn til egen og familiens sikkerhet (fordi de ikke har tillit til at nigerianske myndigheter vil gripe inn).

Det er flere årsaker til dette. Skepsisen til politi hjemmefra er én viktig grunn (se del 4.1), men det er også premisset i migrasjonsavtalen om ikke å dele informasjon med utenforstående generelt, og politi spesielt (Simoni 2013, s. 40). I en Europol-rapport påpekes det at mulighetene til avansement inn i en madam-rolle, i seg selv kan være et motiv for at kvinner ikke samarbeider med politiet (2011, s. 11–12). En av Iaconos informanter mener at bakpersoner involverer kvinnene de utnytter i driften nettopp for at de skal holde avstand til politiet av frykt for selv å bli straffeforfulgt som delansvarlige (2014a, s. 131).

En annen årsak til at kvinnene ikke ønsker å eksponere bakpersoner, kan være at kvinnene har en personlig relasjon til én eller flere av bakpersonene, som kan være en slektning, kjæreste, eller lignende.

4.5 FORHOLD TIL STATLIGE OG IKKE-STATLIGE HJELPETILTAK I EUROPA

Det kan være en del usikkerhet fra kvinnenenes side rundt hvem som driver ulike hjelpetiltak rettet mot kvinner i prostitusjon og ofre for menneskehandel. Plambech opplyser at flere av hennes informanter brukte betegnelsen Caritas ikke bare på den konkrete organisasjonen, men om ikke-statlige organisasjoner i Europa generelt (2014a, s. 62), og dessuten om offentlig drevne hjelpetiltak. Tidvis er migrantene også usikre på hvordan ulike hjelpetiltak samarbeider med og deler opplysninger med politi og utlendingsmyndigheter, ikke minst der hvor de møter representanter for disse tiltakene hos politiet (s. 141). Det at ikke-statlige organisasjoner og private selskaper delvis handler på vegne av europeiske lands myndigheter, bidrar også til å forvirre migrantene (s. 100–101). Som Iacono påpeker i en italiensk kontekst, er hjelpetiltak en sterk pådriver for å få kvinner til å bistå i straffeforfølgelse av bakpersoner (2014a, s. 24), og kan dermed framstå som veldig tett koblet til politiet.

5. NÅR GJELDA ER NEDBETALT

Når gjelda er nedbetalt, slutter i prinsippet kvinnenens forpliktelser til bakpersonene. Med mindre de i mellomtida har fått regulert opphold i et europeisk land, er imidlertid mulighetene til å slutte med prostitusjon og finne annet arbeid begrensede. En del fortsetter dermed å jobbe med prostitusjon, men som frilansere (Skilbrei & Tveit 2007, s. 36–37). Noen «avanserer» inn i rollen som madam (Iacono 2014a, s. 113–117; Iacono 2014b, s. 118–119, 121–124), noe som kan skje før en er ferdig med å nedbetale egen gjeld (Iacono 2014a, s. 131; Peano 2013b, s. 119–122). Det kan imidlertid være vanskelig å operere som madam i Europa uten å ha regulert opphold. Få ønsker å vende tilbake til Nigeria (Cole 2006, s. 223; Skilbrei, Tveit & Brunovskis 2006, s. 50–51).

Kvinner som fortsetter i prostitusjon etter at de har nedbetalt gjelda, går fra å være inntektskilder for madammer til å bli konkurrenter – enten for dem madammene ennå har inntekter fra, eller som nyetablerte madammer. Å tyste på andre kvinner til politiet for å få dem tvangsutsendt som migranter uten regulert opphold, er et virkemiddel både madammer og andre som jobber i prostitusjon kan ty til (Attoh 2010, s. 5; Plambech 2014a, s. 174).

De kvinnene som fortsetter å jobbe i prostitusjon, reiser tidvis til andre deler av Europa for å reetablere seg der, både for å unngå tysting fra konkurrenter og i håp om bedre muligheter til inntjening andre steder. I noen tilfeller tar de seg av det praktiske selv, i andre inngår de nye avtaler om bistand med reetablering på et nytt sted hos bakpersoner som kjenner forholdene der. Det hender altså at kvinnene stifter en ny gjeld hos bakpersoner, men denne er ikke på langt nær så stor som den opprinnelige. Skilbrei, Tveit og Brunovskis' informanter nevnte beløp rundt EUR 1000³³ (2006, s. 48). Dette kan skyldes både at kostnadene med å flytte seg i Europa er mindre, og at kvinnene står i en bedre forhandlingsposisjon siden de allerede er i Europa og har vært der i flere år, og kjenner forholdene mye bedre enn da de var i Nigeria.

---

³³ Beløpene kan nok være noe høyere i dag, mer enn ti år seinere.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Agius, M. (2015, 22. desember). Malta's total refugee and irregular migrant arrivals in 2015: 105. *Malta Today*. Tilgjengelig fra http://www.maltatoday.com.mt/news/world/60554/maltas_total_refugees_and_irregular_migrant_arrivals_in_2015_105 [lastet ned 17. februar 2017]
- Amnesty International (2015, 11. mai). *'Libya is full of cruelty': Stories of abduction, sexual violence and abuse from migrants and refugees*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE1915782015ENGLISH.pdf> [lastet ned 17. februar 2017]
- Attoh, F. (2010). *Chattels of their families: trafficking of young women as gender violence*. Lagos: University of Lagos. Tilgjengelig fra http://www.codesria.org/IMG/pdf/FANCA_ATTOH.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- Baye, E.M.-O. (2012, 14. desember). *Experiences of Nigerian trafficked women: Voices and perspectives from Italy*. Haag: International Institute of Social Studies. Tilgjengelig fra <https://thesis.eur.nl/pub/13232/> [lastet ned 17. februar 2017]
- BBC (2016, 9. desember). Spain's Ceuta enclave stormed by migrants. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-europe-38265735> [lastet ned 17. februar 2017]
- BBC (2017, 1. januar). Migrants storm border fence in Spanish enclave of Ceuta. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-europe-38486584> [lastet ned 17. februar 2017]
- Campana, P. (2015, 9. juni). The structure of human trafficking: Lifting the bonnet on a Nigerian transnational network. *The British Journal of Criminology* 56(1), 68–86.
- Cole, J. (2006). Reducing the damage: Dilemmas of anti-trafficking efforts among Nigerian prostitutes in Palermo. *Anthropologica*, 48(2), 217–228.
- Daniel, S. (2008). *Les routes clandestines – L'Afrique des immigrés et des passeurs*. Paris: Hachette.
- El Kamouni-Janssen, F. (2017, februar). *'Only God can stop the smugglers' – Understanding human smuggling networks in Libya*. Haag: Clingendael. Tilgjengelig fra https://www.clingendael.nl/sites/default/files/only_god_can_stop_the_smugglers.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- Ellis, S. & Haar, G.t. (2004). *Worlds of power – Religious thought and political practice in Africa*. London: Hurst.
- Europol (2011, 1. september). *Trafficking in beings in the European Union*. Haag: Europol. Tilgjengelig fra <https://www.europol.europa.eu/node/468> [lastet ned 17. februar 2017]
- García, A.D. (2013, oktober). *Voodoo, witchcraft and human trafficking in Europe*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/file_upload/1930_1382531731_526664234.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- Gatti, F. (2012). *Bilal – Med de papirløse til festning Europa*. Oslo: Aschehoug.
- Haakaas, E. (2010, 5. april). Flere hundre med falsk ID er avslørt. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/norge/Flere-hundre-med-falsk-ID-er-avslort-225131b.html> [lastet ned 17. februar 2017]
- Iacono, E.L. (2014a). *The grey areas in trafficking of Nigerian women – From trafficked woman to perpetrator of trafficking*. Milano: Università Cattolica del Sacro Cuore. Tilgjengelig fra https://tesionline.unicatt.it/bitstream/10280/2458/1/tesiphd_completa_LoIacono.pdf [lastet ned 17. februar 2017]

- Iacono, E.L. (2014b, juni). Victims, sex workers and perpetrators: Gray areas in the trafficking of Nigerian women. *Trends in Organized Crime*, 17(1), 110–128.
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2015, 16. januar). *Migrant arrivals by sea in Italy top 170,000 in 2014*. Roma: IOM. Tilgjengelig fra <https://www.iom.int/news/migrant-arrivals-sea-italy-top-170000-2014> [lastet ned 17. februar 2017]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2016, 1. november). *Nigeria: Common types of social media networks and websites in Nigeria, including whether there are some that are only accessible from within Nigeria*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/ResRec/RirRdi/Pages/index.aspx?doc=456758&pls=1> [lastet ned 17. februar 2017]
- ISMU, dvs. Iniziative e Studi Sulla Multietnicità (2015). *Sbarchi di migranti registrati in Italia e richieste di asilo – Anni 1997–2014 [Migranter ankommet sjøveien registrert i Italia og søknader om asyl – Årene 1997–2014]*. Milano: ISMU. Tilgjengelig fra <http://www.ismu.org/wp-content/uploads/2015/02/Sbarchi-e-richieste-asilo-1997-2014.xls> [lastet ned 17. februar 2017]
- Kastner, K. (2010). Moving relationships: family ties of Nigerian migrants on their way to Europe. *African and Black Diaspora: An International Journal* 3(1), 17-34. Tilgjengelig fra http://www.researchgate.net/publication/233187692_Moving_relationships_Family_ties_of_Nigerian_migrants_on_their_way_to_Europe [lastet ned 17. februar 2017]
- Kazeem, Y. (2016, 6. februar). More people use Facebook in Nigeria than anywhere else in Africa. *Quartz Africa*. Tilgjengelig fra <https://qz.com/611516/more-people-use-facebook-in-nigeria-than-anywhere-else-in-africa/> [lastet ned 17. februar 2017]
- Kelly, A. (2017, 12. januar). Number of Nigerian women trafficked to Italy for sex almost doubled in 2016. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/global-development/2017/jan/12/nigerian-women-trafficked-to-italy-for-sex-doubled-2016> [lastet ned 17. februar 2017]
- Landinfo (2017a, 1. februar). *Nigeria: Bakgrunn for kvinners migrasjon til Europa for å arbeide i prostitusjon*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3494/1/3494_1.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- Landinfo (2017b, mars). *Nigeria: Returforhold for kvinner som har arbeidet i prostitusjon i Europa*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <http://landinfo.no/id/602>
- Molenaar, F. & El Kamouni-Janssen, F. (2017, 1. februar). *Turning the tide – The politics of irregular migration in the Sahel and Libya*. Haag: Clingendael. Tilgjengelig fra <https://www.clingendael.nl/publication/turning-tide> [lastet ned 17. februar 2017]
- Molland, S. (2012). *The perfect business? Anti-trafficking and the sex trade along the Mekong*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- [NDHS 2013] (2014, juni). *Nigeria demographic and health survey 2013*. Abuja/Rockville: National Population Commission/ICF International. Tilgjengelig fra <http://dhsprogram.com/publications/publication-FR293-DHS-Final-Reports.cfm> [lastet ned 17. februar 2017]
- NIS, dvs. Nigeria Immigration Service (u.å.). *ECOWAS travel certificate*. Abuja: NIS. Tilgjengelig fra <http://www.immigration.gov.ng/index.php?id=22> [lastet ned 17. februar 2017]
- Nome, F. (2005). *Langs smuglerruta – En reise blant flyktninger, lykkejegere og menneskesmuglere*. Oslo: Cappelen.
- Okojie, C.E.E., Okojie, O., Eghafona, K., Vincent-Osaghae, G. & Kalu, V. (2003, juli). *Trafficking of Nigerian girls to Italy – Report of field survey in Edo State, Nigeria*. Torino: Università degli Studi di Torino/UN Interregional Crime and Justice Research Institute. Tilgjengelig fra

http://www.unicri.it/topics/trafficking_exploitation/archive/women/nigeria_1/research/rr_oko_jie_eng.pdf [lastet ned 17. februar 2017]

- Peano, I. (2013a). Bondage and help: Genealogies and hopes in trafficking from Nigeria to Italy. I: Quirk, J. & Wigneswaran, D. (Red.), *Slavery, migration and contemporary bondage in Africa*. Trenton, NJ: Africa World Press, 225–249. Tilgjengelig fra <https://www.researchgate.net/publication/256579107> [lastet ned 17. februar 2017]
- Peano, I. (2013b). Escaping the exception: Migrant sex workers between subjectification and excess. *The Greek Review of Social Research*, 140, 119–132. Tilgjengelig fra <http://ejournals.e-publishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/viewFile/6749/6477.pdf> [lastet ned 17. februar 2017]
- Peano, I. (2013c). Opaque loves – Governance and escape in the intimate sphere of Nigerian sex workers. *Etnografia e ricerca qualitative*, 3/2013, 547–571. Tilgjengelig fra <https://www.academia.edu/4498805> [lastet ned 18. januar 2017]³⁴
- Plambech, S. (2014a). *Points of departure – Migration control and anti-trafficking in the lives of Nigerian sex worker migrants after deportation from Europe*. København: Det samfundsvitenskabelige fakultet, Københavns Universitet.³⁵
- Plambech, S. (2014b). *Becky's journey*. København: Kong Gulerod Film. Tilgjengelig fra <https://vimeo.com/konggulerod/review/106332153/e7b6e40049> [lastet ned 17. februar 2017]
- Prina, F. (2003, juli). *Trade and exploitation of minors and young Nigerian women for prostitution in Italy*. Torino: Università degli Studi di Torino/UN Interregional Crime and Justice Research Institute. Tilgjengelig fra http://www.unicri.it/topics/trafficking_exploitation/archive/women/nigeria_1/research/rr_pri_na_eng.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- Reitano, T. & Tinti, P. (2015, 1. desember). *Survive and advance: The economics of smuggling refugees and migrants into Europe*. Pretoria: Institute for Security Studies. Tilgjengelig fra <https://www.issafrica.org/research/papers/survive-and-advance-the-economics-of-smuggling-refugees-and-migrants-into-europe> [lastet ned 17. februar 2017]
- Siegel, D. & de Blank, S. (2010, 20. november). Women who traffic women: the role of women in human trafficking networks – Dutch cases. *Global Crime*, 11(4), 436–447.
- Simoni, V. (2013). «I swear an oath» – Serments d'allégeances, coercitions et stratégies migratoires chez les femmes nigériennes de Benin City. I Lavaud-Legendre, B. (dir.), *Prostitution nigérienne – Entre rêves de migration et réalités de la traite*. Paris: Karthala, 33–60.
- Skilbrei, M.-L. (1998). *Når sex er arbeid – En sosiologisk analyse av prostitusjon på massasjeinstituttene*. Oslo: Pax.
- Skilbrei, M.-L., Tveit, M. & Brunovskis, A. (2006). *Afrikanske drømmer på europeiske gater. Nigerianske kvinner i prostitusjon i Norge*. Oslo: Fafo. Tilgjengelig fra <http://www.fafo.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/afrikanske-drommer-pa-europeiske-gater> [lastet ned 17. februar 2017]
- Skilbrei, M.-L. & Tveit, M. (2007). *Facing return. Perceptions of repatriation among Nigerian women in prostitution in Norway*. Oslo: Fafo. Tilgjengelig fra <http://www.fafo.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/facing-return> [lastet ned 17. februar 2017]
- Smith, D.J. (2004). Contradictions in Nigeria's fertility transition: The burdens and benefits of having people. *Population and Development Review* 30(2), 221–238.
- Tinti, P. & Reitano, T. (2016). *Migrant, refugee, smuggler, saviour*. London: Hurst.

³⁴ Alle sidetall i referansene følger manuskriptet som er lenket her.

³⁵ Pagineringen i den trykte utgaven skiller seg fra den elektroniske. Alle sidetall i referanser i dette notatet følger den elektroniske utgaven.

- TI, dvs. Transparency International (2015, 1. desember). *People and corruption: Africa survey 2015*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra https://www.transparency.org/whatwedo/publication/people_and_corruption_africa_survey_2015 [lastet ned 17. februar 2017]
- Triandafyllidou, A. & Maroukis, T. (2012). *Migrant smuggling – Irregular migration from Asia and Africa to Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- Tyldum, G. (2010). Limitations in research on human trafficking. *International Migration*, 48(5). Tilgjengelig fra <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2435.2009.00597.x/full> [lastet ned 17. februar 2017]
- UDI, dvs. Utlendingsdirektoratet (2013, 6. november). *Rundskriv 2013–014: Oppholdstillatelse for utlendinger som antas å være utsatt for menneskehandel (refleksjonsperiode mv.)*. Oslo: UDI. Tilgjengelig fra <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2013-014/> [lastet ned 17. februar 2017]
- UNHCR (u.å.). *Refugees/migrants response – Mediterranean*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> [lastet ned 17. februar 2017]
- UNHCR (2015). *Malta asylum trends 2004–2014*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra http://www.unhcr.org/mt/charts/uploads/resources/read/files/8_2004_2014_malta_asylum_trends.pdf [lastet ned 17. februar 2017]
- UNHCR (2016, 31. oktober). *Spain arrivals dashboard (January–October 2016)*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/report/spain/spain-arrivals-dashboard-january-october-2016> [lastet ned 17. februar 2017]
- UNHCR (2017, 23. januar). *Italy UNHCR update #10 – December 2016*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/report/italy/italy-sea-arrivals-unhcr-update-10-december-2016> [lastet ned 17. februar 2017]
- Usman, E. (2011, 2. august). Day of reckoning for Oluwole fraudsters as security agents raid hideout. *Vanguard*. Tilgjengelig fra <http://www.vanguardngr.com/2011/08/day-of-reckoning-for-oluwole-fraudsters-%E2%80%A2as-security-agents-raid-hideout/> [lastet ned 17. februar 2017]
- Van Dijk, R. (2001). ‘Voodoo’ on the doorstep: Young Nigerian prostitutes and magic policing in the Netherlands. *Africa*, 71(4), 558–586. Tilgjengelig fra https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/9518/ASC_1267364_024.pdf?sequence [lastet ned 17. februar 2017]
- Vanderhurst, S. (2014, mai). *Sheltered lives – God, sex, and mobility in Nigeria’s counter trafficking programs*. Providence, R.I.: Department of Anthropology, Brown University.
- Wike, R. (2008, 15. april). *Where trust is high, crime and corruption are low*. Washington D.C.: Pew Research Center. Tilgjengelig fra <http://www.pewglobal.org/2008/04/15/where-trust-is-high-crime-and-corruption-are-low/> [lastet ned 17. februar 2017]
- Zhang, S.X. (2009, 7. august). Beyond the ‘Natasha’ story – a review and critique of current research on sex trafficking. *Global Crime*, 10(3), 178–195.

Muntlige kilder

- NAP TIP, dvs. National Agency for the Prohibition of Trafficking in Persons and Other Related Matters.
  - Møte ved Benin City Zonal Office og besøk på lokalt mottak, 14. oktober 2013.
  - Møte ved Benin City Zonal Office, 6. juni 2016.
- Oslo Politidistrikt, ved Rune Sivertsen. Møter og e-postkontakt, 2005–2017.